

Statsforvalteren i Innlandet

Januar 2023

Skjøtselsplan

Furuberget naturreservat

Statsforvalteren i Innlandet
Januar | 2023

Forfatter(e): Erica Neby
Tittel: Skjøtselsplan. Furuberget naturreservat.

Forsidebildet: Gamle furutrær ovenfor Bergstien i reservatets vestre del.
Foto: Erica Neby

© 2023 Forfatterne

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

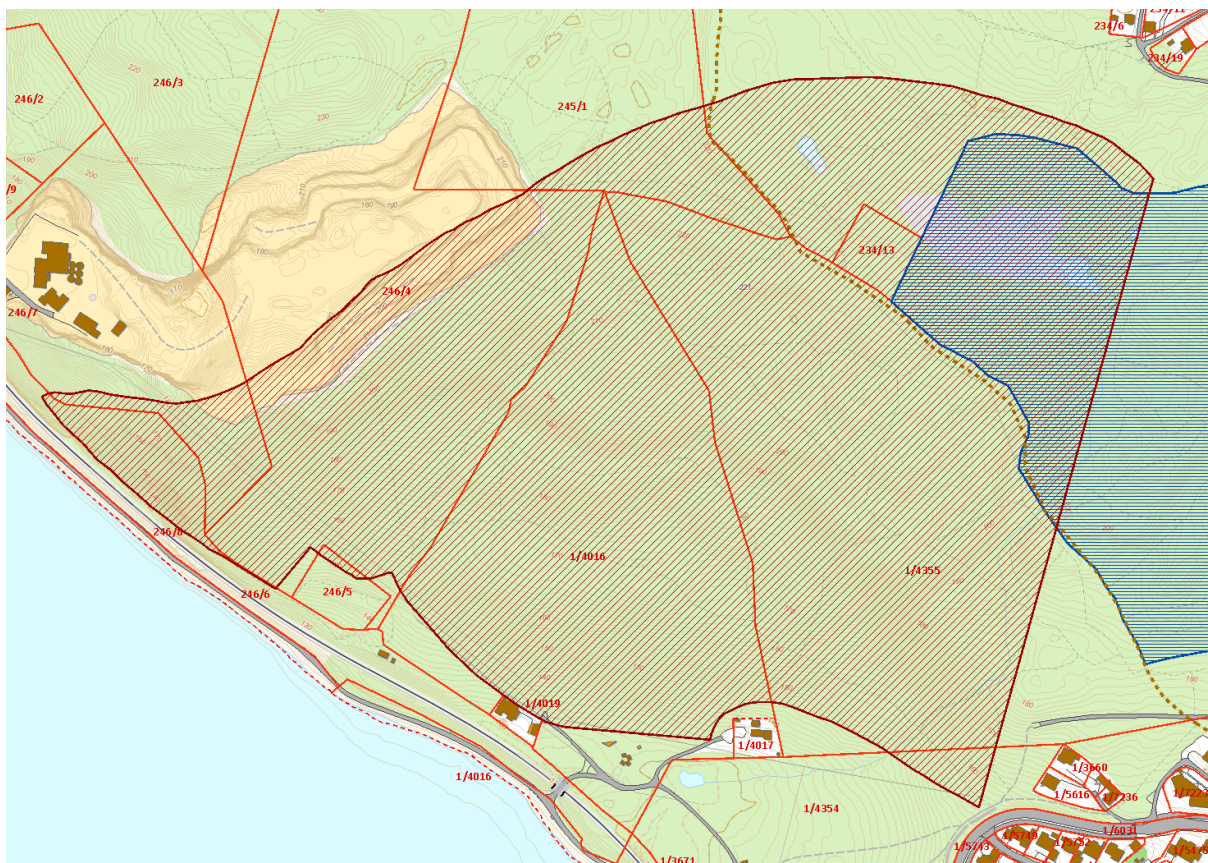
Forord

Statsforvalteren i Innlandet er forvaltningsmyndighet for Furuberget naturreservat og har ansvar for å få utarbeidet en forvaltningsplan for verneområdet. Som et grunnlag for forvaltningsplanen og tiltak i verneområdet ble det i 2021 utarbeidet et faggrunnlag for reservatet av Kistefos Skogtjenester. Denne skjøtselsplanen baserer seg på naturinformasjon tilgjengelig i faggrunnlaget. Skjøtselsplanen inneholder et bevaringsmål for hver naturtype, en kort beskrivelse av dagens tilstand, naturverdier og en beskrivelse av aktuelle skjøtselstiltak. Skjøtselsplanen er primært skrevet for de som skal drive med forvaltning av reservatet.

Lillehammer januar 2023

Furuberget naturreservat

Furuberget naturreservat ble opprettet 9. juli 1993 i forbindelse med verneplanen for barskog. Reservatet er i dag ca. 300 dekar stort og dekker om lag 20 % av skogområdet som kalles for Furuberget i Hamar kommune. Innenfor reservatsgrensa er eiendomsstrukturen delt mellom Hamar kommune, Bane NOR SF og private grunneiere. Det ligger også et statlig sikret friluftsområde innenfor vernegrensa, se kart i figur 1. Det går et flertall stier gjennom reservatet, hvorav Pilegrimsleden er en av dem.

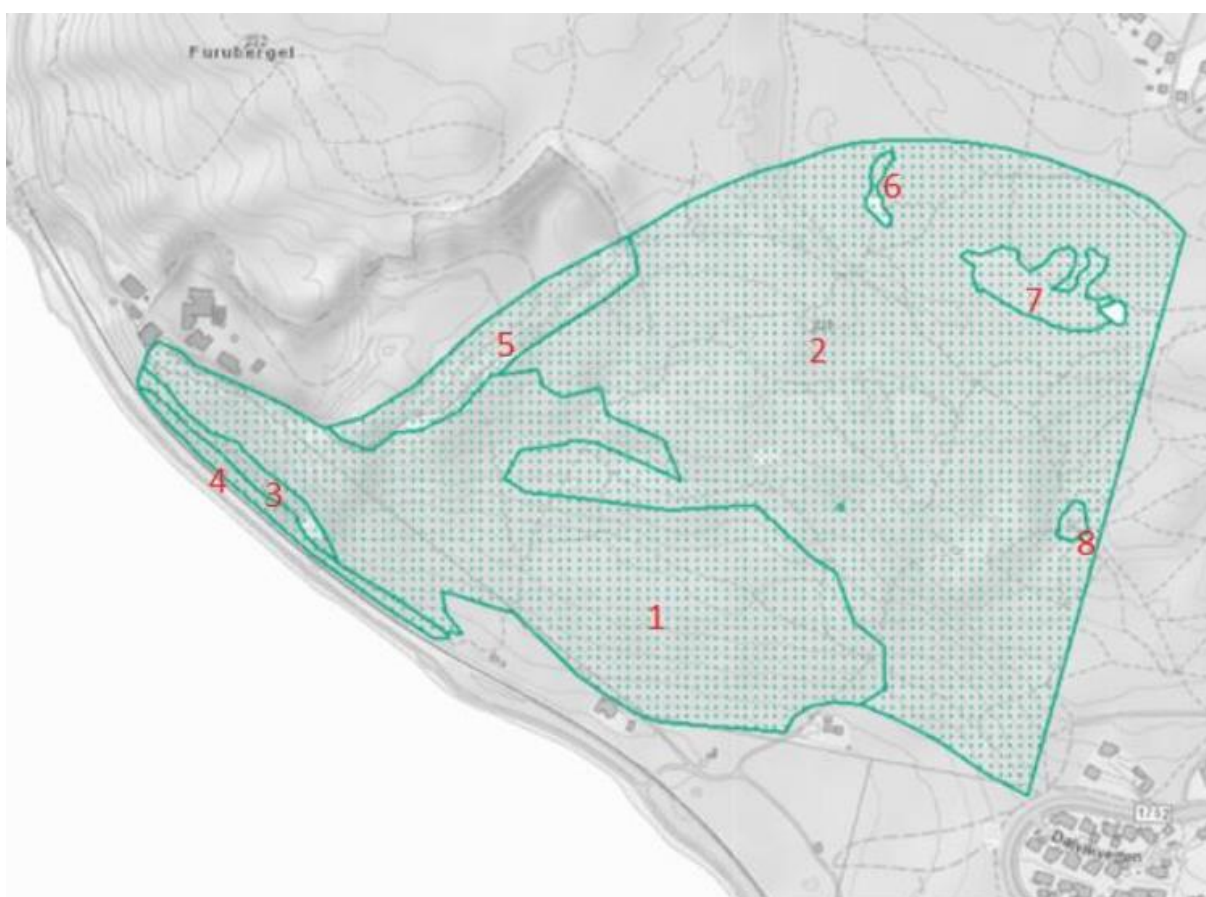

Figur 1. Furuberget naturreservat er vist i rød skravur. Røde streker er eiendomsgrenser. Statlig sikret friluftsområde er vist med blå skravur. Pilegrimsleden er den stiplede linja.

Naturverdier

Reservatet ble NiN-kartlagt i 2017. NiN står for «Natur i Norge» og er nå den gjeldende naturtyperegistreringsmetodikken i landet. Kartet og tabellen nedenfor viser hvilke naturtyper ble registrert i forbindelse med dette. En utdypende beskrivelse av naturtypene med arter i Furuberget kan leses i faggrunnlaget for reservatet som ble laget i 2021.

Nr	Hovedtype	Kartleggingsenhet	Areal i dekar
1	Skogsmark	T4-C-8. Bærlyng-kalklågurtskog	94, 83
2	Skogsmark	T4-C-4. Kalklågurtskog	190, 14
3	Skogsmark	T4-C-12. Lyng-kalklågurtskog	3,22
4	Åpen grunnlendt mark	T2-C-7. Åpen sterkt kalkrik grunnlendt lyngmark	3,89
5	Hard sterkt endret fastmark	T39-C-2	12,11
6	Helofytt-ferskvannssump	L4-C-2. Litt kalkfattig til intermediær helofytt-ferskvannssump	0,77
7	Åpen jordvannsmyr	V1-C-4. Temmelig til ekstremt kalkrike myrflater	5,93
8	Myr- og sumpskogsmark	V2-C-3. Temmelig til ekstremt kalkrike myr- og sumpskogsmarker	0,69

Figur 2. Kart fra Naturbase som viser de ulike naturtypene som ble registrert i reservatet i forbindelse med NiN-kartleggingen utført i 2017.

Skjøtsel

Furuberget naturreservat er preget av både tidligere utnyttelse og nåværende bruk. Den historiske bruken av området til husdyrbeiting og uttak av tømmer og ved, dannet lysåpne skogbestand med trolig nokså omfattende tråkkpåvirkning. Som følge av endret bruk, bl.a. overgang til bestandsskogbruk og opphør av husdyrbeite, vokser nå verneområdet mer til med tettere skog og buskvegetasjon. Disse endringene får følger

for vegetasjonsbildet og for spesialiserte arter. Denne utviklingen kan reverseres ved hjelp av skjøtsel.

Furuskogen (område 1, 2 og 3 på kartet i figur 2)

Bevaringsmål

Hovedmålet med skjøtselen for furuskogen er å få en lysåpen skog, slik at nok lys slipper til bakken og de artene som lever der.

Dagens tilstand

I dag er store deler av den tidligere furudominerte skogen tett tilvokst med gran.

Naturverdier

Kalk- og lågurtfuruskog er vurdert som en sårbar (VU) naturtype (Artsdatabanken 2018). Furu er vanlig på de fleste av disse marktypene, men gran dominerer på de minst tørkeutsatte typene. Skogbildet i Furuberget naturreservat er preget av uskarpe og uklare overganger mellom de ulike skogtypene. Den rike berggrunnen, samt innslag av åpne og grunnlendte skogmiljøer, gir en variert og artsrik karplanteflora med bl.a. innslag av bergrørkvein, barlind (VU), lakrismjelt, gulmaure, bergmynte, gjeldkarve, trollbær, kantkonvall, berberis, nikkesmelle (NT), knerot (NT) og furuvintergrønn (NT). Innslaget av kalkkrevende karplanter er stort i nær hele det kartlagte skogarealet, og omfatter rike forekomster av karakteristiske kalkskogsarter som rødflangre, kalktelg og snau vaniljerot (NT).

Furuberget naturreservat har også en artsrik funga av jordboende sopp, med et høyt innslag av kalkkrevende og sjeldne arter; barstrøslørsopp (NT), kalksteinslørsopp (EN), kopperrød slørsopp (NT), glattstorpigg (NT) og fiolkorallsopp (EN) er noen av dem.

Tiltak

Furuskogen bør åpnes opp ved å ta ut det meste av grantrærne, både store og små trær. Enkelte grantrær kan få stå igjen der det er lysåpent nok og hvor det er vanskelig å få hogget dem. Alle trær som felles i bør transporteres ut av reservatet for å unngå at de lekker ut næring i den kalkrike bakken. Felte trær kan eventuelt samles i områder hvor grantrær skal få dominere, for å bli til død ved til glede for insekter, sopp, mose, lav og planter. Fremmede organismer skal bekjempes.

Granskogen (område 1 og 2 på kartet i figur 2)

Bevaringsmål

Hovedmålet med skjøtselen for granskogen er å få en lysåpen blandingsskog med gran, furu, osp, rogn, vier og bjørk.

Dagens tilstand

Store deler av den grandominerte skogen i reservatet i dag er tett plantet eller frøsådd, og gir for lite plass og lys til andre arter.

Naturverdier

Det er få sjeldne eller krevende arter som er knyttet til gran. Det er kartlagt en liten forekomst av gransumpskog i reservatets østre del, se nr. 8 på kartet i figur 2. Rik gransumpskog er vurdert som en sterkt truet (EN) naturtype. På død ved av gran er det funnet noen eksemplarer av rosenkjuke (NT), rynkeskinn (NT) og granrustkjuke. Økende alder på skogen vil på sikt gi bedring i vilkårene for krevende arter av vedboende kryptogamer.

Tiltak

Granskogen bør åpnes opp ved å ta ut ca. 50 % av grantrærne, både store og små trær. Stående furutrær og løvtrær skal få stå urørt. Alle trær som felles i bør transporteres ut av reservatet for å unngå at de lekker ut næring i den kalkrike bakken. Noen felte grantrær kan samles i områder hvor grantrær skal få dominere, for å bli til død ved til glede for insekter, sopp, mose, lav og planter. Fremmede organismer skal bekjempes.

Åpen kalkmark (område 4 på kartet i figur 2)

Bevaringsmål

Hovedmålet med skjøtselen for den åpne kalkmarken er å sørge for at den ikke raser ut eller gror igjen.

Dagens tilstand

Denne kalkveggen er lysåpen og solrik i dag. Den har enkelte slitasjeproblemer knyttet til naturlige ras og ras fra mennesker som klatrer opp i skråningen.

Naturverdier

I brattskrenten mot Mjøsa ved Bergstien i reservatets vestre del (se forsidebildet) er det småskalavariasjon, baserike forhold og gunstig lokalklima som skaper et artsrikt og verdifullt delområde med et spesialisert naturmangfold. Åpen grunnlendt kalkrik mark i boreonemoral sone er vurdert som en sterkt truet (EN) naturtype, se nr. 4 på kartet i figur 2. Av karakterarter kan følgende arter nevnes: markmalurt, gul gåseblom, bergmynte, berberis, nikkesmelle (NT), rødflangre, murburkne og kalksvartburkne. På nakent kalkberg vokser krevende lavarter som bl.a. fingerglye, gråtungelav (VU), kalkskiferlav (VU) og kritt kalklav (VU), mens småjordstjerne (NT) ble påvist i en ustabil skråning med innslag av furu. Delområdet har også stort potensiale for et interessant insektliv (dårlig undersøkt), og bl.a. er skyggebillen *Opatrum riparium* (EN) og sommerfuglen svalestjert påvist her.

Tiltak

Bergstien nedenfor kalkveggen er en av de prioriterte stiene i reservatet. Det bør opplyses om den verdifulle kalkveggen langs stien, slik at folk skjønner at de ikke skal trække i området ovenfor stien. Det bør også tilrettelegges for en sittebenk langs Bergstien, for å unngå at folk setter seg lenger opp i skråningen. Fremmede organismer skal bekjempes.

Myr, sump og dammer (område 6 og 7 på kartet i figur 2)

Bevaringsmål

Hovedmålet med skjøtselen for myrene, sumpområdene og dammene er at de skal ha vann og lys. Karplantefloraen og amfibiartene skal prioriteres ved skjøtsel.

Dagens tilstand

Den såkalte Salamanderdammen ved område 7 har åpent vannspeil i dag og ser ut til å fungere bra for artene som lever der. Myrområdet ved dammen bærer noe preg av gjengroing. Andre sumpområder i denne delen av reservatet har tilgang til vann, og det er ikke funnet fremmede arter her. Det er en del gjerder i området.

Naturverdier

De våte partiene med sumpvegetasjon, myr, bekker og dammer er viktige for blant annet amfibier, insekter og krypdyr. Rik åpen sørlig jordvannsmyr er vurdert som en sterkt truet (EN) naturtype, og det er funnet både storsalamander (NT), småsalamander og buttsnutefrosk innenfor naturtype med nummer 7 (åpen jordvannsmyr) og i dammen like ved, jf. kartet i figur 2. Den rike myrflata har en svært interessant flora, med krevende arter som stortveblad, hjertegras (NT), evjestarr (VU), jemtlandsstarr (NT), bitterblåfjær (NT), hårstarr, kornstarr, dvergjamne, duskmyrull og myrsaulauk.

Tiltak

Dersom det åpne vannspeilet i dammene, særlig den østre dammen med salamandere, blir borte, bør det iverksettestiltak for å fjerne noe vegetasjon i midten av dammene. Dette kan gjøres manuelt siden dammene er så små. Gjerder som ikke ser ut til å ha noen form for sikkerhetsfunksjon bør fjernes. Trær og busker som vokser i myrområdene bør fjernes for å unngå at de utkonkurrerer og skygger for artene på myrene.

Sumpskogen (område 8 på kartet i figur 2)

Bevaringsmål

Hovedmålet med skjøtselen for sumpskogen er at den skal ha tilgang til vann.

Dagens tilstand

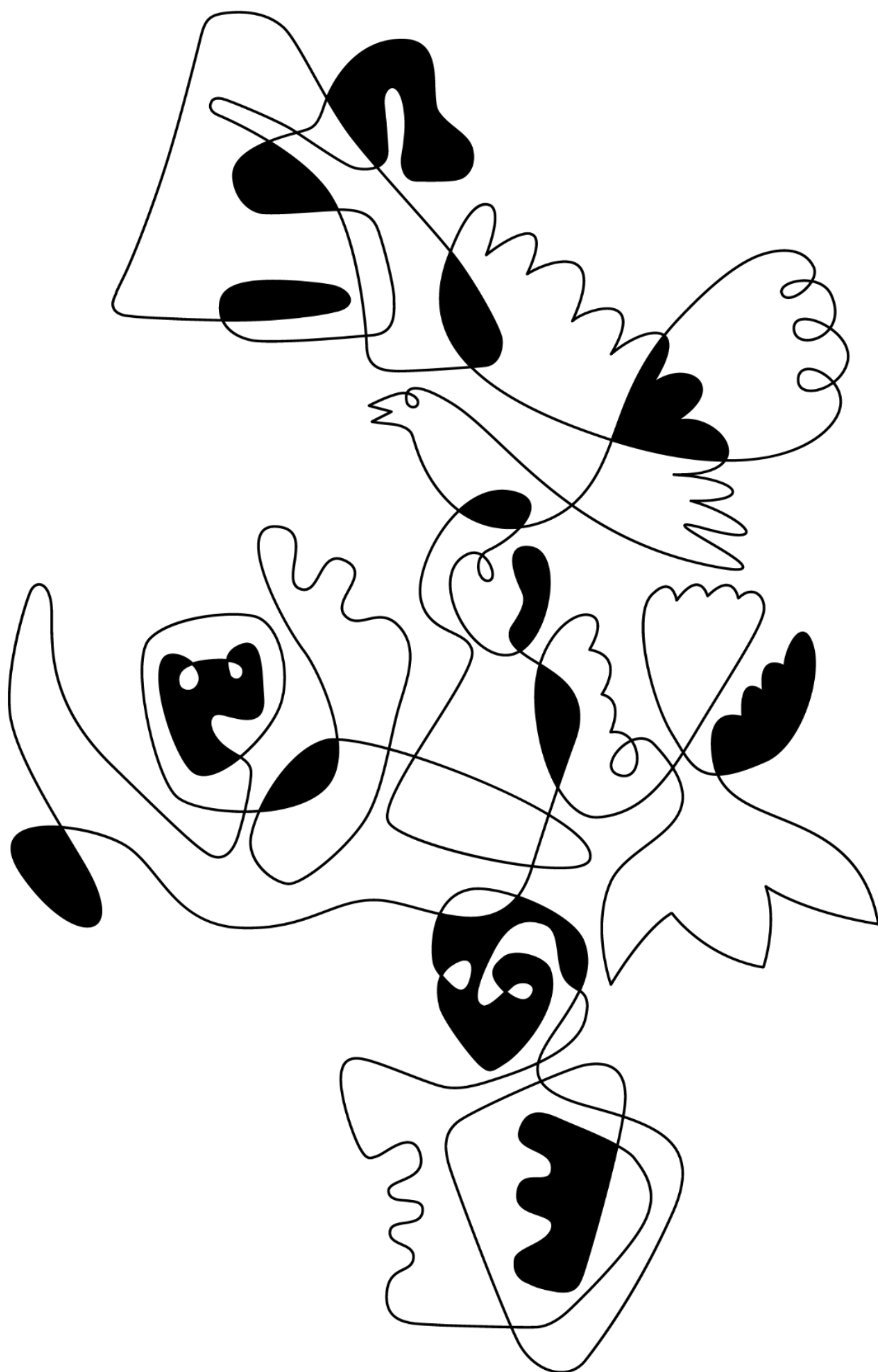
Den lille gransumpskogen i område 8 er svært liten, men bør ivaretas så godt det går.

Naturverdier

Rik gransumpskog er en rødlistet naturtype og har mye gran innblandet med løvtrær. Det er fuktighetskrevede arter på bakken som trives i skygge, som for eksempel ulike snelle- og bregnearter.

Tiltak

Det er viktig å ikke drenere området på noen måte, i tillegg til å bevare vegetasjonen rundt sumpskogen slik at den ikke tørker ut.

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

